

TÜRKİYE’NİN E-DEVLET KAPISI (DİJİTAL TÜRKİYE PORTALI)^(*)

Öğr. Gör. Emrah DUMAN^(**)

Prof. Dr. Mehmet AKTEL^(***)

Öz

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçiş sonrasında Türk idari teşkilatlanmasında önemli değişiklikler olmuştur. Bu değişiklikler kapsamında, elektronik devlet hizmetlerine tek bir noktadan ulaşılmasını sağlayan e-Devlet kapısının (Dijital Türkiye Portalı) yönetiminde yetkili idari birimlerde de önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışma ile idari teşkilat içinde güncel olarak e-Devlet kapısının yönetiminde yetkili idari makamların ve hiyerarşik alt birimlerinin ortaya konulması hedeflenmektedir. Bu kapsamda öncelikle, elektronik devletin kavramsal temeli ve e-Devlet Kapısına giden olgunlaşma süreci açıklanmıştır. Ardından Türkiye’de e-Devlet kapısının yönetsel ve hukuki gelişim süreci birincil kaynaklar incelenerek özetlenmiştir. Son olarak, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde idari teşkilatta yapılan değişiklikler ışığında, e-Devlet kapısının yönetim ve koordinasyonunda görevli ve yetkili idari makamların ve alt hiyerarşik birimlerin tespiti yapılmış; güncel durum hukuki ve yönetsel açıdan değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, İdari Teşkilat, e-Devlet Kapısı, Dijital Türkiye Portalı.

^(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 25/06/2021 - Kabul Edildiği Tarih: 30/10/2021.

Atıf Şekli: Emrah Duman - Mehmet Aktel, “Türkiye’nin E-Devlet Kapısı (Dijital Türkiye Portalı)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XI, S. 2, 2021, s. 613-641.

^(**) Süleyman Demirel Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, Isparta, Türkiye.

E-posta: emrahduman@sdu.edu.tr.

Orcid: 0000-0002-5927-2153.

^(***) Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye.

E-posta: mehmetaktel@sdu.edu.tr.

Orcid: 0000-0001-6417-8498.

TURKEY'S E-GOVERNMENT GATEWAY (DIGITAL TURKEY PORTAL)

ABSTRACT

After the transition to the Presidential Government System, there have been important changes in the Turkish administrative organisation. Within the scope of these changes, important changes were made in the administrative units responsible for the management of the e-Government gateway (Digital Turkey Portal), which provides access to electronic government services from a single point. With this study, it is aimed to identify the units and hierarchical sub-units that are currently responsible and authorized for the management of the e-Government portal within the administrative organisation. In this context, firstly, the conceptual basis of the electronic state and the maturation process leading to the e-Government Gateway are explained. Then, the administrative and legal development process of the e-Government gateway in Turkey was summarized by examining the primary sources. Finally, in the light of the changes made in the administrative organization in the Presidential Government System, the administrative authorities and sub-hierarchical units responsible and authorized in the management and coordination of the e-Government portal were determined; the current situation has been evaluated in terms of legal and administrative aspects.

Keywords: Public Administration, Presidential Government System, Administrative Organisation, e-Government Gateway, Digital Turkey Portal.

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı sonrası günümüzdeki temelleri atılan sayısal veri işleme teknolojileri, günümüz dünyasında beklentilerin ötesinde değişimler gerçekleştirmiştir. Nitekim son otuz yılda yaşanan gelişmelerin dünyada yeni bir devrim yarattığı ve bilişim çağına girmemizi sağladığı da güçlü şekilde kabul edilmektedir.

Bu yenilikler, insanların daha önce uzun sürelerde yapabileceği hesaplama, tasnifleme gibi işlemleri çok kısa sürelerde yapabilmelerini sağlamıştır. Dolayısıyla, eğitim, bilimsel araştırma, savunma ve başka faaliyetlerde kullanım 20. yüzyıl boyunca sürekli olarak artmıştır.

Ancak günümüz elektronik devlet uygulamaları bakımından kırılma noktası niteliğindeki gelişmelerin, 1980'lerde gerçekleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Veri giriş ve çıkış birimlerinin de aynı küçük yapı içinde birleştirilmesi, bu yaygınlaşmada büyük etken olmuştur. Bunun sonucunda bireysel tüketicilerin bilgisayarlara ilgisi artmış, bu da sektördeki gelişmeyi daha da tetiklemiştir¹.

Bireysel bilgisayar dünyasındaki bu gelişme, eğer internetin gelişimi gerçekleşmesiydi, günümüzdeki devrimsel dönüşümü şüphesiz tek başına sağlayamazdı. İnternet, 1980'li yıllarda yeni protokollerin geliştirilmesi ile bireysel bilgisayarların da aralarında "konuşabilmelerini" sağlamış² ve 1990'larda da süratle dünyada yayılmıştır. Bu yayılım ve dönüşüm, kitlelerin artan oranda internete ulaşımını sağlamıştır³. Bilgiye çok hızlı ulaşma ve bilgiyi üretmekle başkalarıyla da çok hızlı paylaşabilme, dünyayı kalıcı şekilde değiştirmiş ve değiştirmeye de devam etmektedir.

Teknolojinin sunduğu bu imkânlarla devletler de kayıtsız kalamamış ve bu fırsatlardan kamu hizmetlerinde yararlanmak istemişlerdir. Geliştirilen yeni

¹ Ryan Abbott, "A Study of the Growth and Evolution of Personal Computer Devices Throughout the Pc Age", *Cardiff Metropolitan University, Cardiff School of Management, Department of Computing & Information Systems*, (Yayımlanmamış Lisans Mezuniyet Tezi), Cardiff, 2017, s. 20, 36, 37; National Research Council, *Funding a Revolution: Government Support for Computing Research*, The National Academies Press, Washington, DC, 1999, s. 108-111.

² John Naughton, "The Evolution of the Internet: From Military Experiment to General Purpose Technology", *Journal of Cyber Policy*, 2016, C. 1, S. 1, s. 11.

³ Naughton, "The Evolution of the Internet: From Military Experiment to General Purpose Technology", s. 5, 14, 16; The World Bank, "Individuals using the Internet (% of population)", <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS>, (02.10.2021); Lee Rainie, *Internet, Broadband, And Cell Phone Statistics*, Pew Internet & American Life Project, Washington, DC, 2010, s. 5.

online hizmetler ve bunları destekleyen kimlik doğrulama sistemleri, her geçen gün internet üzerinden, bilişim teknolojileri vasıtasıyla ulaşılabilen kamu hizmetlerinin sayısını ve çeşidini arttırmıştır. Bu durum elektronik devlet hizmetlerinin gelişimine devam edebilmesini de sağlamıştır.

Türkiye'de devletin, dijitalleşme sürecini 2000'lerin başlarından beri aktif olarak yürüttüğü bilinmektedir. Bu doğrultuda 2008 yılında aynı portal çatısı altında birleştirilen *e-Devlet* hizmetlerinin yürütülmesi ve işletilmesinden sorumlu birimler çeşitli düzenlemelere tabi tutulmuştur. Ayrıca *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi* ile birlikte Türk idari teşkilatlanmasında da önemli değişiklikler olmuştur.

Bu çalışmada elektronik devlet hizmetlerine tek bir kapıdan ulaşılmasını sağlayan e-Devlet kapısı (portal) yönetiminin, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi sonrası oluşan, idari teşkilat yapısındaki yeri üzerinde durulacaktır. Dolayısıyla tüm kamu idareleri tarafından ayrı ayrı sunulan elektronik devlet hizmetlerinin idari teşkilatlanması, bu çalışma kapsamında incelenmemiştir. Öncelikle, elektronik devletin kavramsal temeli ve e-Devlet Kapısına ulaşan olgunlaşma süreci ortaya konulacak; ardından Türkiye'de e-Devlet kapısının yönetsel ve hukuki gelişim süreci incelenecektir. Türkiye'deki e-Devlet kapısının gelişim süreci birincil kaynaklar incelenerek özetlenmiş ve böylece konunun araştırmacılar için de faydalı olması amaçlanmıştır. Çalışma ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi değişiklikleri ışığında, e-Devlet hizmetlerinin ortak kapısı olan www.turkiye.gov.tr adresinin yönetiminde yetkili idari makamların ve e-Devlet kapısı yönetiminde görevli alt hiyerarşik yapıların tespiti yapılacaktır. Böylece 2018 sonrası yaşanan önemli yönetsel değişikliklere vurgu yapılarak, merkezi idarede e-Devlet kapısına ilişkin tasarruflarda yetkili idari makamlar ortaya konacak; örgütsel ve hukuki güncel durum anlaşılmaya çalışılacaktır.

I. ELEKTRONİK DEVLET VE E-DEVLET KAPISI

A. Kamu Hizmetleri Açısından e-Devlet Kavramı

20. yüzyılın ikinci yarısında atılım yapan bilişim teknolojileri, belli bir düzeye ulaştıktan sonra, kamu hizmetleri bakımından da pek çok fırsat penceresi yaratmıştır. Devletler de teknolojinin yarattığı bu fırsatlardan yararlanmak istemişlerdir. Bu isteklerinde şüphesiz vatandaşlara daha kaliteli hizmet götürme isteği temel belirleyici olmuştur. 1980'li yıllar bilgi teknolojilerinde önemli gelişmelerin olduğu ve dünyada kamu yönetimi anlayışının değişmeye başladığı

yıllar olarak bilinmektedir. *Yeni Kamu Yönetimi* anlayışında “kalite” kavramının öne çıkması, bilgi teknolojilerine devletlerin ilgisini daha da arttırmıştır⁴. Şüphesiz devletlerin diğer devletler karşısında uluslararası rekabette geri kalmamak isteği, e-Devlet bakımından bir diğer tetikleyici sebep olmuştur⁵.

Elektronik Devletin teknik, idari, hukuki gibi birden fazla boyutu olması nedeniyle tekil bir tanımının olmasına imkân yoktur. Farklı perspektifler farklı tanımlar gerektirecektir. Bu çalışma kapsamında ise e-Devleti kamu hizmeti perspektifinden, dolayısıyla kamu yönetimi ve idare hukuku penceresinden tanımlamakta fayda vardır.

Elektronik Devlet (e-Devlet)'i çok kısa bir şekilde, kamu hizmetlerinin bilişim teknolojileri aracılığıyla görülmesi şeklinde tanımlamak mümkündür. Ancak kamu hizmetinin görülmesi olgusu da birçok alt unsur içerir. Bu nedenle e-Devlete ilişkin çok daha kapsamlı tanımların olması şaşırtıcı olmadığı kadar aynı zamanda da gereklidir.

e-Devlet kavramı farklı açılardan iki boyutlu anlamlar taşıyabilmektedir. Örneğin teknolojik bağın kurulduğu tarafların niteliği, bu açılardan bir tanesidir. e-Devlet hizmetleri sadece devlet-vatandaş ilişkilerinde değil, bir devlet kurumunun kendi içindeki süreçlerinde de kullanılan bir olgudur. Bu açıdan e-Devlet kavramı, hem devletin kendi iç işleyişinde hem de vatandaşlara sunduğu hizmetlerde, bilişim teknolojilerinin kullanılması olarak tanımlanmaktadır⁶.

Bir diğer iki boyutlu yaklaşım ise elektronik vasıtalarla kimlerin görev ve yükümlülüklerini yerine getireceğidir. Elektronik devlet faaliyetleri ile şüphesiz kamu kurumları görevli oldukları hizmetleri vatandaşlara sunabilmektedirler. Ancak görev ve sorumluluk tek taraflı değildir. Devletin vatandaşlara karşı görevleri olduğu gibi vatandaşların da devlete karşı birtakım yükümlülükleri bulunmaktadır. İşin bu ikinci boyutu ile vatandaşlar da görev ve yükümlülüklerini yine elektronik devlet işlemleriyle yerine getirebilmektedirler. Bu açıdan e-Devlet, devletin vatandaşlara karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve

⁴ Bilal Eryılmaz, *Kamu Yönetimi, Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar*, 11. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2018.

⁵ Gökhan Turhan - Murat Okcu, *Siyasette Dijital Yerliler ve Göçmenler*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2018, s. 111.

⁶ Rukiye Özcivelek, “Dünya’da ve Türkiye’de Elektronik Devlet Tartışmaları: Kavram Üzerine Bir Sorgulama”, <https://pdfslide.net/documents/duenyada-ve-tuerkiyede-e-devlet.html>, (20.08.2021); Demirkan Demirel, “E-devlet ve Dünya Örnekleri”, *Sayıştay Dergisi*, 2006, S. 61, s. 84.

hizmetler ile vatandaşların buna karşılık devlete karşı olan görev ve yükümlülüklerini, karşılıklı olarak elektronik iletişim ve işlem ortamlarında, kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesi olarak da tanımlanabilir⁷. Vergilendirme işlemleri e-Devletin karşılıklı görev ve sorumluluklar boyutuna iyi bir örnek olarak gösterilebilir. Bir kamu idaresi kanuni yükümlülüklerini e-Devleti kullanarak yerine getirebildiği gibi, bir mükellef de vergi borcunu e-Devlet vasıtasıyla ödeyebilir.

Doktrinde e-Devlet kavramını idare hukuku perspektifinden tanımlamaya uygun yaklaşımlar da bulunmaktadır. “Kamusal bilgilerin ve kamu hizmetlerinin internet veya diğer dijital araçlar vasıtasıyla çevrimiçi ulaştırılması” şeklinde bir tanım bu yaklaşıma örnek gösterilebilir⁸. Bilişim teknolojilerinin ve elektronik ticarete kullanılan araç ve tekniklerin, idari işlerde hem devlete hem de vatan-daşa hizmet edecek şekilde kullanılması şeklinde bir tanımlama da yapılabilmektedir⁹. İdari birimlerin bilişim teknolojilerini kullanarak vatandaşlar, işletmeler ve devletin diğer birimleri ile ilişkilerinin dönüştürülmesi olarak yapılan tanımlama da idare hukuku yaklaşımına uymaktadır¹⁰. Nihayet kamu alanında yapılan her türlü işlemin ve kamu hizmetinin dijital ortama taşınması şeklinde bir tanım da yapılabilmektedir¹¹. 2009 yılında Başbakanlık tarafından hazırlanan “E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı” taslağı da e-Devlet kavramında yol gösterici niteliktedir. Taslak 2/1-h bendinde e-Devleti, “Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak; devletin iş ve işlemlerinin kolaylaştırılması, kamu hizmetlerinin sunulması ve gerçek ve tüzel kişilerin kamu yönetimine etkin katılımının sağlanması” olarak tanımlayarak, hukuki bir yaklaşım sergilemektedir¹².

Ancak en nihayetinde elektronik devletin konusunu oluşturan faaliyetler, özünde kamusal faaliyetler veya devlet faaliyetleridir. Farkı oluşturan ise bir devlet faaliyetinin veya kamu hizmetinin yürütülmesinde bilgisayar, internet ve

⁷ Ali Arifoğlu vd., *E-Devlet Yolunda Türkiye*, Türkiye Bilişim Derneği, İstanbul, 2002, s. 12; Türkiye Bilişim Şurası, *Sonuç Raporu*, Başbakanlık, Ankara, 2002, s. 206.

⁸ Darrell M. West, “State and Federal E-Government in the United States, 2001”, s. 3., <http://www.insidepolitics.org/egovt01us.PDF>, (08.09.2021).

⁹ Mark Howard, “e-Government Across the Globe: How Will “e” Change Government?”, *Government Finance Review*, Ağustos 2001, s. 6.

¹⁰ Yücel Oğurlu, *İdare Hukukunda “E-Devlet” Dönüşümü ve Dijitalleşen Kamu Yönetimi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 24.

¹¹ Oğurlu, 2010, s. 25.

¹² Başbakanlık, “E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı”, s. 1., http://www.egovturkey.com/wp-content/uploads/2018/10/e-Devlet-ve-Bilgi-Toplumu-Kanun-Tasar%C4%B1s%C4%B1Tasla%C4%9F%C4%B1www.egovturkey.com_.pdf, (17.08.2021).

iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır. Bu araçlar zaman ve mekânda bağımsızlık, maliyet tasarrufu, hız, konfor, katılımcılık gibi yararlar sağlayarak, elektronik devleti cazip hale getirmektedir. Şunu da eklemek gerekir ki, her ne kadar konusunu klasik anlamda kamu hizmetleri oluştursa da, e-Devlet hizmetlerini kurmak ve işletmek faaliyetinin bizzat kendisinin de, başlı başına bir kamu hizmeti haline gelebileceği değerlendirilebilir. Dolayısıyla, ayrı bir çalışma konusu olmakla beraber, yakın gelecekte devletlerin klasik görevlerinin arasına, e-Devlet hizmetinin bağımsız bir kategori olarak girebileceği yorumu da yapılabilir.

B. Olgunlaşma Süreci Bakımından e-Devlet Kapısı

Elektronik devletin belirli aşamalardan geçerek geliştiği ve belli bir olgunluğa eriştiği görülmektedir. Doktrinde e-Devletin geçtiği aşamaların sayısı konusunda ittifak bulunmamakla birlikte, iki, üç, dört, beş ve altı aşamalı yaklaşımlar geliştirilmiştir¹³. Ancak dört ve beş aşamalı yaklaşımların daha fazla tercih edildiği tespit edilmektedir¹⁴. Her modelde bir e-Devlet Kapısı aşamasının bulunmadığını da hatırlatmakta fayda vardır.

Dört aşamalı ve beş aşamalı e-Devlet yaklaşımlarının bazıları, e-Devlet kapısının kurulmasını son aşama olarak kabul etmektedir¹⁵. Bu yaklaşımların kimilerinde ise son aşama ortak bir portal olmayıp, e-Devlet kapısı daha önceki aşamalara oturtulmaktadır¹⁶.

¹³ Ali Şahin, *Türk Kamu Yönetiminde Yapısal Dönüşüm ve E-Devlet*, Atlas Akademi, Konya, 2019, s. 45.

¹⁴ Murat Yıldırım, *e-Devlet ve Yurttaş Odaklı Kamu Yönetimi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 24.

¹⁵ Karen Layne - Jungwoo Lee, "Developing Fully Functional E-Government: A Four Stage Model", *Government Information Quarterly*, 2001, C. 18, S. 2, s. 124; Michiel Backus, *E-Governance and Developing Countries*, International Institute for Communication and Development, The Hague, 2001, s. 6-7; Irina Netchaeva, "E-Government and E-Democracy: A Comparison of Opportunities in the North and South", *Gazette: The International Journal for Communication Studies*, 2001, C. 64, S. 5, s. 468.

¹⁶ Darrell M. West, "E-Government and the Transformation of Service Delivery and Citizen Attitudes", *Public Administration Review*, 2004, C. 64, S. 1, s. 17; Janine S. Hiller - France Bélanger, *Privacy Strategies for Electronic Government*, The PricewaterhouseCoopers Endowment for the Business of Government, Arlington, 2001, s. 14-15; Keng Siau - Yuan Long, "Synthesizing E-Government Stage Models - A Meta Synthesis Based on Meta-Ethnography Approach", *Industrial Management & Data System*, 2005, C. 105, S. 4, s. 454-455.

Doktrinde sıklıkla başvurulmuş Layne ve Lee'nin dört aşamalı e-Devlet modelinde, elektronik devlet hizmetleri için ortak bir kapı kurulmasının dördüncü ve son aşamaya yerleştirildiği görülmektedir. Bu aşamalar şu şekilde ortaya konmaktadır¹⁷:

- Birinci aşama “kataloglama” aşaması olarak da adlandırılmaktadır. Bu aşamada kamu kurumu, bilişim teknolojilerini kullanarak, internet sitesi üzerinden yalnızca tek taraflı bilgi sunar. Vatandaşın bilişim teknolojisi vasıtasıyla işlem yapması mümkün değildir. Kurum sunum yoluyla veya indirilebilir belgeler vasıtasıyla görev ve işlemleriyle ilgili bilgi vermekle yetinir.
- İkinci aşamada “işlem” aşamasına geçilir. Vatandaş kurum sitesinden artık kendini ilgilendiren birtakım işlemleri yapmaya başlamıştır. Bazı kamu hizmetleri, online olarak kurum internet sitesindeki servisler veya formlar vasıtasıyla gerçekleştirilir. Vatandaş kurum veri tabanında kendisini ilgilendiren bilgileri sorgulayabilir. Süreç “iki taraflı” hale gelmiştir.
- Üçüncü aşama “dikey bütünleşme” olarak da adlandırılmaktadır. Bu aşama, birbirine benzer konularda veya ilişki içerisinde olabilecek farklı kademelerdeki kamu hizmetlerinin online servislerinin birleştiği aşamadır. Bu birleşmenin amacı benzer kamusal görevler yürüten merkezi idare ile yerel idareler arasındaki veya üst hiyerarşik birimler ile alt hiyerarşik birimler arasındaki sistem entegrasyonunun sağlanmasıdır.
- Dördüncü ve son aşamada ise ülkenin farklı işlevlerdeki tüm elektronik devlet uygulamaları birbirine entegre edilerek ve “tek çatı” altında birleştirilerek, vatandaşın tek kapıdan hepsine ulaşması sağlanır. Bu aşamaya “yatay bütünleşme” de denmektedir. Bir devlette yer alan merkezi idarenin ve yerinden yönetim kuruluşlarının sunduğu tüm elektronik hizmetlere, vatandaşlar ortak bir kapıdan ulaşır.

Yaygın olarak kullanılan beş aşamalı e-Devlet modellerinden olan Hiller ve Belagner'in modelinde ise kimi farklılıklar göze çarpmaktadır¹⁸. Bu modelde birinci aşama “bilgi” aşamasıdır ve kullanıcıların ihtiyaç duyabileceği bilgilere kurum websitelerinde yer verilir. İkinci aşama “iki-yönlü iletişim” ismini almaktadır ve kullanıcıların çeşitli formlar veya e-posta aracılığıyla basit istekler ve değişiklikler yapabilmeleri sağlanmaktadır. “İşlem” adındaki üçüncü aşamada

¹⁷ Layne - Lee, “Developing Fully Functional E-Government”, s. 124-134.

¹⁸ Hiller - Bélanger, “Privacy Strategies for Electronic Government”, s. 15-16.

kullanıcılar bir kamu çalışanına gerek olmaksızın online olarak doğrudan belli işlemleri yapabilmektedirler. Dördüncü aşamada ise “entegrasyon” gelmekte ve ortak portal benzeri bir yapı ile, hangi kurum tarafından verildiği fark etmesizin tüm kamu hizmetleri birleştirilmektedir. Bu modelde beşinci aşamada ise “katılım” yer almaktadır. Katılım aşaması ile kullanıcıların kamusal işlemlerle ilgili online oylamalara katılması, belli idari süreçlere kayıt olması veya yorumlarını idari makamlarla paylaşmaları hedeflenmektedir¹⁹. Görüldüğü üzere Hiller ve Belagner’in modelinde e-Devlet Kapısı son bir önceki aşamaya oturtulmuş; son aşamayla ise e-Devletin “yönetime katılım” ve “e-demokrasi” yönüne vurgu yapılmak istenmiştir.

Türk kamu yönetiminde, burada açıklanan ve çalışmanın da konusunu oluşturan aşamaya yani ortak e-Devlet kapısı aşamasına 2008 yılında geçilmiştir²⁰. Böylece Türkiye’de de elektronik kamu hizmetlerinin tamamına tek bir internet sitesinden (www.turkiye.gov.tr) ulaşma imkânı doğmuştur.

C. E-Devlet Kapısı

Bu noktaya kadar yapılan açıklamalardan da yararlanarak çalışmanın konusunu oluşturan e-Devlet Kapısı kavramına çeşitli tanımlamalar getirmek mümkündür. Başbakanlık tarafından hazırlanan “E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı” taslağının 2/1-i bendinde e-Devlet Kapısı, “kullanıcılara, kamu kurum ve kuruluşlarına e-Devlet hizmetlerinin tek erişim noktasından sunulmasını sağlayan bilgi sistemi” şeklinde tanımlanmıştır²¹. Tanımın yalnızca devlet-vatandaş ilişkisi ile yetinmeyip, devletin kendi iç süreçlerinde de e-Devlet Kapısını işlevsel kılması dikkat çekicidir.

Bunun dışında “dijital kamu hizmetlerine tek bir site üzerinden erişim sağlayan bir yapı”²² veya “kamu hizmetlerinin tek noktadan sunulmasını ve kullanıcıların kamu hizmetlerine elektronik ortamdan ulaşmalarını sağlayan bir plat-

¹⁹ Hiller - Bélanger, “Privacy Strategies for Electronic Government”, s. 15-16.

²⁰ Ömür Kadri Sarı, *İdare Hukuku Bağlamında E-Devlet Dönüşümü ve UYAP*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 41; Adnan Söylemez, “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Uygulanan Önemli E-Devlet Projeleri”, Ali Şahin - Ersan Örselli (Edr.), *Teoriden Uygulamaya E-Devlet*, Atlas Akademi, Konya, 2020, s. 152-153; Arife Yıldız Ünal, “e-Devlet 10. yılında yeni arayüzüyle hizmet vermeye başladı”, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/e-devlet-10-yilinda-yeni-arayuzuyle-hizmet-vermeye-basladi/1008189>, (16.04.2020).

²¹ Başbakanlık, E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı, s. 1.

²² Oğurlu, 2010, s. 81.

form"²³ şeklinde bütüncül tanımlamalar yapmak da mümkündür. Türkiye'nin e-Devlet kapısı ise kendisini "farklı kurumlar tarafından, farklı kanallar aracılığıyla verilen e-Devlet Hizmetlerinin, tek noktadan güvenli ve kesintisiz bir şekilde sunulduğu elektronik platform" olarak tanıtmaktadır²⁴.

e-Devlet kapısının vatandaş bakımından en önemli getirisinin, dijital kamu hizmetlerine kolay erişim sağlaması olduğu söylenebilir²⁵. İdare açısından ise bürokrasiyi, kırtasiyeciliği ve maliyetleri azaltma faydaları bulunmaktadır. Tüm elektronik hizmetlere tek bir noktadan ulaşmak, kullanıcının hızlı ve kaliteli bir hizmet almasını ve böylece memnuniyetinin artmasını sağlamaktadır. e-Devlet kapıları bunu yaparken aynı zamanda veri güvenliğini de sağlamak zorundadırlar. Bununla bağlantılı olarak şifreler veya elektronik imza gibi araçlarla kimlik doğrulaması yapılması, bu portalların bir diğer gerekli özelliğidir. Ancak kullanıcı sadece bir kez kimlik doğrulaması yaptıktan sonra, birden fazla hizmete ve birden fazla kamu idaresine erişim sağlayabilmektedir²⁶.

II. TÜRKİYE'DE E-DEVLET KAPISI'NIN YÖNETSEL VE HUKUKİ GELİŞİMİ

Türkiye bilgi alt yapısına ilişkin çalışmalarını 1980'li yıllarda başlatmış olmasına ve ilk internet bağlantısını 1993'te yapmış olmasına karşın, e-Devlet çalışmalarının hızlanmasının 1999 tarihli e-Avrupa girişimi ile olduğu görülmektedir²⁷. Bilgi toplumunun temel altyapısını oluşturmayı hedefleyen bu girişimin, Avrupa Birliği aday aday ülkelerle doğru genişlemesi kararının alınması ve Türkiye'nin davet edilmesi ile birlikte Türkiye 2001 yılında bu girişime resmen katılmıştır. Böylece Başbakanlığın koordinasyonu altındaki çeşitli çalışma grupları vasıtasıyla e-Türkiye girişimi başlatılmıştır²⁸. Bu kapsamda yapılan çalışmaların, e-Devlet kapısına giden yolu da açtığı görülmektedir.

Türkiye'de elektronik devlet hizmetlerine ait ortak bir kapının hukuki ve yönetsel temelinin, 2003/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde yer aldığı görülmektedir. Adı geçen genelgede, Türkiye'nin bilgi toplumuna geçiş çalışmaları-

²³ Şahin, 2019, s. 129.

²⁴ e-Devlet Kapısı, "Sıkça Sorulan Sorular", <https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar>, 22.08.2021.

²⁵ Oğurlu, 2010, s. 80.

²⁶ Şahin, 2019, s. 130.

²⁷ Şahin, 2019, s. 105-106.

²⁸ Şahin, 2019, s. 105-106.

nın hızlandırılması, bilgi toplumu strateji ve planlarının belirlenerek bu alandaki tüm faaliyetlerin bir bütünlük içerisinde yürütülmesi ve küresel rekabet koşullarına uyum sağlamak üzere ekonomik ve sosyal dönüşümün gerçekleştirilmesi amacıyla, 58. Hükümet tarafından hazırlanan Acil Eylem Planı'nda "e-Dönüşüm Türkiye Projesi"ne yer verildiği belirtilmektedir²⁹.

Bu projenin koordinasyon, izleme, değerlendirme ve yönlendirilmesi için *Devlet Planlama Teşkilatı* bünyesinde *Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı* kurulmuştur³⁰. Daha önceki tarihli, 2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile de e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin amaçları, kurumsal yapısı ve uygulama esasları belirlenmiştir³¹. Her ne kadar e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin ilk olarak somut şekilde adının konduğu ve yol haritasının çizildiği metin 2003/12 sayılı Genelge olsa da, çalışma konumuz olan "e-Devlet Kapısı" bakımından daha somut adımın 2003/48 sayılı Genelgede atıldığını vurgulamakta fayda vardır. Ancak bir yandan da, 2003/12 sayılı genelgede "Kamu hizmetlerinin sunumunda, bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami ölçüde yararlanılarak iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesine katkıda bulunulması" amacı yer almaktadır. Bu da şüphesiz e-Devlet hizmetlerine işaret eden bir düzenlemedir.

2003/48 sayılı Genelge ile 2003-2004 yıllarını kapsayan bir Kısa Dönem Eylem Planı hazırlandığı ifade edilmektedir. Genelgenin sonunda EK-I olarak verilmiş bu Kısa Dönem Eylem Planı'nın yürütülmesini sağlamak için ayrıca bir *e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu* kurulmuştur³².

Kısa Dönem Eylem Planı'nın hayata geçirilmesinde öncelikli olarak, kamu kurumlarınca çevrimiçi hizmetlerin etkin bir şekilde sunulabilmesi için gerekli iş birliği ve bilgi paylaşımının sağlanmasına, birlikte çalışabilir ve güvenli altyapının oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu çerçevede belirli bir kamu hizmetinin yürütülmesi ile ilgili tüm kurumların ortak çalışma ve çözümler için azami gayret sarf etmeleri gerektiği belirtilmiştir³³. Ortak e-Devlet kapısının etkili şekilde hizmet verebilmesi için gerekli kurumlar arası entegrasyona, bu düzenleme ile işaret

²⁹ Başbakanlık, 2003/48 Sayılı Başbakanlık Genelgesi, Resmi Gazete, 4 Aralık 2003, S. 25306, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031204.htm>, (18.04.2020).

³⁰ Başbakanlık, 2003/48 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

³¹ Başbakanlık, "2003/12 Sayılı Başbakanlık Genelgesi", 27 Şubat 2003, S.B.02.0.PPG.0.12-320-3416, http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Mevzuatlar/BasbakanlikGenelge_2003-12.Pdf, (15.04.2020).

³² Başbakanlık, 2003/48 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

³³ Başbakanlık, 2003/48 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

edildiği görülmektedir. Nitekim hizmetlerin kurulmasında ve sunulmasında gerek altyapı iş birliği gerekse veri tabanı iş birliği olmazsa olmaz niteliktedir.

2003/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi ekinde EK-I numarası ile yer verilen “e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı (2003-2004)” incelendiğinde, planlanan toplam 73 eylemin çeşitli kategoriler altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerin, “Bilgi Toplumu Stratejisi”, “Teknik Altyapı ve Bilgi Güvenliği”, “Eğitim ve İnsan Kaynakları”, “Hukuki Altyapı”, “Standartlar”, “e-Devlet”, “e-Sağlık” ve “e-Ticaret” olduğu anlaşılmaktadır³⁴.

Adı sayılmış kategorilerden “e-Devlet” kategorisindeki 40 ve 41 numaralı eylem planları önem taşımaktadır. 40 numaralı eylem planında, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından kamu hizmetlerinin ortak platformda-tek kapıdan (portal) sunumu ve sunulacak hizmetlerin geliştirilmesine yönelik stratejinin belirlenmesi planlanmıştır. Bu eylem ile ortak hizmet portalı, kimlik denetimi gibi temel bileşenlerin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca merkezi ve yerel kurumlar arası ağ mimarisi ile öncelikli hizmetlerin belirlenmesi, vatandaş odaklı hizmetlerin kurumların iş süreçlerine çevrilmesi, ilişkili iş süreçlerinin yeniden mühendisliği, bu hizmetlerin sunumu kapsamında gerekli kurumlar arası veri paylaşımı esaslarının belirlenmesine yönelik çalışma yapılacağı ortaya konmaktadır. 41 numaralı eylem planında ise DPT tarafından kamu hizmetlerinin geliştirilmesi ve ortak platformda sunumu için proje oluşturulması hedeflenmiştir. Bu eylem basamağı ile vatandaş odaklı hizmetlere tek kapıdan (portal) erişim için, arka planda gerekli bilgi ve teknoloji altyapısının sağlanmasına yönelik proje oluşturulacaktır³⁵.

Bahse konu kısa dönem eylem planının bu iki basamağı ile ortak bir e-Devlet Kapısının kurulması çalışmalarının ilk kez somut bir plana bağlandığı görülmektedir. 2004 yılı içerisinde bitirilmesi hedeflenen bu planlama çalışmaları, vatandaşlara tek kapıdan elektronik hizmet sunma hedefinde *icrai aşamaya* geçildiğinin göstergesidir.

2003-2004 Eylem Planı'nın yürütülmesinden sorumlu E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu, 2007 yılı Mart ayına kadar 27 toplantı yapmış ve görevli olduğu konularda çeşitli kararlar almıştır³⁶. E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu'nun 8. Toplantısı neticesinde ortaya 09.09.2004 tarihli, 8 no.lu, “e-Devlet Kapısı” konulu

³⁴ Başbakanlık, 2003/48 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

³⁵ Başbakanlık, 2003/48 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.

³⁶ Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dairesi, “İcra Kurulu”, <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/bilgi-toplumu/kurumsal-yapilar/icra-kurulu>, (04.04.2020).

kararı ortaya çıkmıştır. Bu kararda, İcra Kurulu tarafından, e-Devlet Kapısı teknik altyapısının en kısa zamanda kurularak, hâlihazırda internet üzerinden sağlanmakta olan ve vatandaşın en fazla kullanmakta olduğu sınırlı sayıdaki hizmetin bu altyapı üzerinden sunulmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler çerçevesinde de, kamu hizmetlerinin ortak platformda-tek kapıdan sunumunu ve vatandaşın devlet hizmetlerine elektronik ortamdan, güvenli ve hızlı bir şekilde erişimini sağlayacak olan e-Devlet Kapısı teknik altyapısının acil olarak kurulması görev ve sorumluluğu Türk Telekomünikasyon A.Ş.'ye verilmiştir. Taşındığı önem ve gerektirdiği yüksek düzeyli koordinasyon nedeniyle, e-Devlet Kapısı Projesinin başarılı olabilmesinin en üst düzeyde sağlanabilmesine bağlı olduğu vurgulanarak, İcra Kurulu'nca, adı geçen kararın, aynı doğrultuda bir Bakanlar Kurulu Kararı ile desteklenmesinin uygun olacağı da belirtilmiştir³⁷.

Bunun üzerine Bakanlar Kurulu'nun 25/1/2005 tarihli ve 2005/8409 sayılı kararı yayımlanmıştır. İcra Kurulu'nun mütalaasına uygun şekilde, kamu hizmetlerinin elektronik ortamda entegre şekilde sunulmasına imkân verecek, tek bir kapının kurulmasına karar verilmiştir³⁸. Adı geçen Bakanlar Kurulu Kararı, İcra Kurulu kararına uygun şekilde, e-Devlet Kapısı teknik altyapısının kurulması görevini Türk Telekom A.Ş.'ye vermiştir. Bu kararnamenin ekindeki 3. maddede, mevcut hizmetlerin e-Devlet kapısına entegre edileceği, diğer hizmetlerin de hazır hale geldikçe entegre edilmeye devam edileceği belirtilmektedir. e-Devlet kapısının sürekli olarak değişim içinde olacağının ve entegrasyonun sonuçtan ziyade bir süreç olduğunun vurgulanması önemlidir.

Bu dönemde bir yandan da Devlet Planlama Teşkilatı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı tarafından 24.03.2005 tarihli "e-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Eylem Planı" yayımlanmıştır. Bu planın 21 no.lu "e-Devlet Ana Kapısı" başlıklı eyleminde, "kamu hizmetlerinin ortak platformda tek kapıdan sunumunu ve vatandaşın e-Devlet hizmetlerine güvenli ve hızlı bir şekilde erişimini sağlamak amacıyla e-Devlet Ana Kapısının oluşturulması" yer almıştır³⁹.

³⁷ E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu, "8 no.lu Karar", http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/040909_IcraKuruluKararNo08.pdf, (12.05.2020).

³⁸ Bakanlar Kurulu, "2005/8409 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı", Resmi Gazete, 29 Ocak 2005, S. 25711, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/01/20050129-1.htm>, (22.04.2020).

³⁹ Devlet Planlama Teşkilatı, "e-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Eylem Planı", s. 8, http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/Eylem_Planı_2005.pdf, (18.08.2021).

Adı geçen karar ve planlar ile Türkiye'de e-Devlet kapısının fiili olarak ilk ve acilen kuruluşu ile koordinasyon görevinin Türk Telekomünikasyon A.Ş.'ye verildiği anlaşılmaktadır. 15.09.2005 tarihindeki İcra Kurulu 14. toplantısında da Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin konuya ilişkin proje sunumunda, kurulunun ve pilot hizmetlerin sunumunun ilk bir yıl içerisinde başlaması hedeflenmiştir⁴⁰.

Ancak Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin proje yürütücülüğü görevi fazla uzun sürmemiş, İcra Kurulu'nun 26.01.2006 tarihli ve 11 no.lu kararı ile yeni bir görevlendirme yapılmıştır. Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin 14.11.2005 tarihinde özelleştirilmesi nedeniyle, şirketin e-devlet kapısının kurulması görev ve sorumluluğunun, Başbakanlık adına Ulaştırma Bakanlığı'nca üstlenilmesinin uygun olacağı kararlaştırılmıştır⁴¹.

Bu kararı uygulamaya koymak için yeni bir Bakanlar Kurulu kararı yayımlanmıştır. Bakanlar Kurulu'nun 2006/10316 sayılı ve 24.03.2006 tarihli kararı ile e-Devlet Kapısı'nın kurulması ve yönetilmesi görev ve sorumluluğu Başbakanlık adına Ulaştırma Bakanlığı'na verilmiştir. Ulaştırma Bakanlığı'nın e-Devlet Kapısı teknik altyapısının kurulumu ve işletilmesi ile ilgili görev ve sorumluluklarını ise Türksat Uydu Haberleşme ve Kablo TV İşletme A.Ş. aracılığı ile yürüteceği hükme bağlanmıştır⁴². Günümüzde de halen devam etmekte olan Türksat A.Ş.'nin e-Devlet Kapısı "işletme" görevi, ilk olarak bu kararname ile ortaya çıkmıştır.

Bu dönemde bir yandan da Devlet Planlama Teşkilatı tarafından, Mayıs 2006 döneminde, 2006-2010 yıllarını kapsayan Bilgi Toplumu Stratejisi'nin yayımlandığı görülmektedir. Bu planda vatandaşa tek noktadan bütünleşik hizmet sunumuna yönelik e-devlet kapısına ilişkin çalışmaların devam ettiği belirtilmekte ve 2006-2010 döneminde kamu hizmetlerinin elektronik sunumunda e-Devlet kapısı gibi ortak altyapıların kurulması, bazı ortak yazılımların geliştirilerek kurumlara yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır⁴³.

2006 yılında kabul edilen Dokuzuncu Kalkınma Planında da (2007-2013) e-Devlet Kapısını ilgilendiren düzenlemeler olduğu tespit edilmektedir. Planda e-

⁴⁰ Bilişim Ağları Dairesi Başkanlığı, "e-Devlet Kapısı Projesi", http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/050915_IK14.ToplantisiE-DevleKapisiGelismeler.pdf, (15.04.2020).

⁴¹ E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu, "11 no.lu Karar", 2006, http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/060126_IK16.ToplantisiE-DevletGorevlendirme.pdf, (15.05.2020).

⁴² Bakanlar Kurulu, "2006/10316 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı", Resmi Gazete, 20 Nisan 2006, S. 26145, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060420-3.htm>, (27.04.2020).

⁴³ Devlet Planlama Teşkilatı, *Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)*, Ankara, 2006, s. 13, 35.

Devlet Kapısı çalışmalarının devam ettiği, plan döneminde e-devlet yatırımlarının diğer kamu hizmet yatırımları içindeki ağırlığının artırılacağı, elektronik ortamda etkin bilgi paylaşımını sağlayacak *bütünleşik* bir e-devlet yapısının inşa edileceği belirtilmektedir⁴⁴.

Ulaştırma Bakanlığı ve Türksat A.Ş.'nin e-Devlet kapısına ilişkin çalışmalarının 2007 yılı içinde sonuç vermediği görülmektedir. Türksat A.Ş. Genel Müdürü tarafından 23. İcra Kurulu Toplantısı'nda "e-Devlet Kapısı Projesi" isimli bir sunum yapılmıştır⁴⁵. Bu sunumda, Türksat A.Ş. adına yüklenici firmanın 16.10.2007'de projeyi tamamlamadığının ortaya çıktığı ve 07.12.2007'de sözleşmesinin feshedildiği belirtilmiştir. Bunun üzerine 08.12.2007 itibariyle projenin Türksat tarafından tamamen yeniden ele alındığı beyan edilmiştir⁴⁶. Hızlı bir çalışma neticesinde de 02.01.2008 tarihinde, e-Devlet Kapısı olarak "www.turkiye.gov.tr" adresinin, kamu kurumlarına test amaçlı açılmış olduğu tespit edilmektedir⁴⁷. Yapılan test çalışmalarının ardından nihayet 18.12.2008 tarihinde, e-Devlet Kapısı "www.turkiye.gov.tr" adresi üzerinden vatandaşların kullanımına açılmıştır⁴⁸.

Türkiye'nin e-Devlet kapısı faaliyete geçtikten sonra da hukuki düzenlemeler yapılmaya devam edilmiştir. 31.07.2009 tarihli Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin 4., 5. ve 6. madde hükümlerince İdare, sunulan hizmetlerin e-Devlet Kapısına entegrasyonunu sağlamalı, hizmet envanterini e-Devlet Kapısından en güncel haliyle yayınlamalı ve oluşturulan hizmet standardı tablolarını e-Devlet Kapısında duyurmalıdır⁴⁹.

Bir diğer hukuki düzenlemenin Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın hazırlayarak yürürlüğe soktuğu E-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile yapıldığı görülmektedir. Bu yönetmeliğin 4/1-ç hükmü ile e-Devlet Kapısı "e-Devlet hizmetlerinin son kullanıcıya farklı erişim kanallarından tek noktadan bütünleşik olarak sunulduğu ortak elektronik platform" olarak tanımlanmıştır. Bu yönetmelikte Ulaştırma, Denizcilik

⁴⁴ Başbakanlık, *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*, Ankara, 2006, s. 59, 66, 120.

⁴⁵ TÜRK SAT A.Ş., "e-Devlet Kapısı Projesi", http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/080304_IK23.ToplantisiE-DevletKapisiProjesi.pdf, (17.04.2020).

⁴⁶ TÜRK SAT A.Ş., "e-Devlet Kapısı Projesi".

⁴⁷ TÜRK SAT A.Ş., "e-Devlet Kapısı Projesi".

⁴⁸ İHA, "E-Devlet kapısı açıldı", <https://www.ih.com.tr/haber-e-devlet-kapisi-acildi-47221/>, (20.04.2020).

⁴⁹ Resmi Gazete, 31 Temmuz 2009, S. 27305.

lik ve Haberleşme Bakanlığı'nın (md.6), diğer kamu kurum ve kuruluşlarının (md.7), Türksat A.Ş.'nin (md.8) e-Devlet Kapısına ilişkin görev ve sorumlulukları detaylı şekilde açıklanmıştır⁵⁰.

III. E-DEVLET KAPISI'NIN İDARE İÇERİSİNDEKİ ÖRGÜTLENMESİ

A. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Öncesi Genel Durum

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin uygulamaya konulmasından önceki e-Devlet Kapısı örgütlenmesini anlamak bakımından, yukarıda verilmiş yönetsel gelişim çizgisi temel başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Bakanlar Kurulu'nun 2006/10316 sayılı ve 24.03.2006 tarihli kararı ile e-Devlet kapısının kurulması ve yönetilmesi görev ve sorumluluğunun, Başbakanlık adına Ulaştırma Bakanlığı'na verildiği daha önce belirtilmişti. Buna ek olarak, aynı yıl içerisinde daha sonra çıkarılmış olan 2006/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi de aynı doğrultuda bir düzenleme yapmıştır. 10.08.2006 tarihli söz konusu genelge ile e-Devlet kapısının kurulması ve yönetilmesi görev ve sorumluluğunun Başbakanlık adına Ulaştırma Bakanlığı'na verildiği hususu vurgulanmıştır. Genelge hükmünce, e-Devlet kapısı projesi kapsamında; kamu hizmetlerinin elektronik ortamda, ortak bir platformda ve vatandaş odaklı sunumu için iş süreçlerinin gözden geçirilmesi, içerik yönetimi, entegrasyon ile ilgili standartlar ve gerekli hukuki düzenlemeler konusundaki çalışmalar, Ulaştırma Bakanlığı'nın koordinasyonunda ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının etkin katılımıyla Türksat Uydu Haberleşme ve Kablo TV İşletme A.Ş. tarafından yürütülecektir⁵¹.

Bu açıklamalar ışığında e-Devlet Kapısının faaliyete geçtiği dönemde Ulaştırma Bakanlığı'nın yönetim ve koordinasyonunda olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Ulaştırma Bakanlığı'nın 2009 Yılı Faaliyet Raporu'nda da e-Devlet Kapısının yönetilmesi görevinin Ulaştırma Bakanlığı'na verildiği belirtilmektedir⁵². Ulaştırma Bakanlığı'nın ana hizmet birimleri incelendiğinde ise 2009 yılı itibarıyla Haberleşme Genel Müdürlüğü'nün e-Devlet Kapısı yönetiminde ve koordinasyonunda görevli olduğu görülmektedir⁵³.

⁵⁰ Resmi Gazete, 3 Eylül 2016, S. 29820.

⁵¹ Başbakanlık, "2006/22 Sayılı Başbakanlık Genelgesi", Resmi Gazete, 10 Ağustos 2006, S. 26255, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/08/20060810-6.htm>, (21.04.2020).

⁵² Ulaştırma Bakanlığı, **2009 Yılı Faaliyet Raporu**, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara, 2010, s. 28, 111.

⁵³ Ulaştırma Bakanlığı, 2010, s. 28, 40, 168.

e-Devlet kapısının faaliyete geçtiği zaman yürürlükte bulunan 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 01.11.2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile yürürlükten kaldırılmıştır⁵⁴. Bu kararname ile yeni bir bakanlık kurulması suretiyle Ulaştırma Bakanlığının ismi değişmiştir. Bakanlığın isminin, görev tanım ve kapsamının ve teşkilatlanmasının değişmesi gibi önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla e-Devlet Kapısı yönetiminde yetkili idari birimlerinin anlaşılabilmesi için, söz konusu kanun hükmünde kararnamenin incelenmesi gerekmektedir.

655 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan yeni bakanlığın ismi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'dır. Bakanlığın görevlerinin belirtildiği 2/1-f bendinde, "... e-Devlet hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu hizmetlere ilişkin eylem planları yapmak, koordinasyon ve izleme faaliyetlerini yürütmek, gerekli düzenlemeleri yapmak ve bu kapsamda ilgili faaliyetleri koordine etmek" görevi Bakanlığa verilmiştir. Bu düzenleme ile e-Devlet Kapısı yönetimi yetkisi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na yeniden tanınmıştır. Bu yetkilendirmeye ilişkin detaylar 3/9/2016 tarihli ve 29820 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan *E-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik* ile açıklanmıştır. Yönetmeliğin Bakanlığın görev ve sorumluluklarını açıklayan 6. maddesinin 1-ğ ve 1-h bentleri diğer bentleri ile birlikte değerlendirildiğinde Bakanlığa e-Devlet Kapısı'nda sunulan ve sunulacak tüm hizmetler bakımından iş birliği ve koordinasyon yetkisini vermektedir⁵⁵.

655 sayılı KHK ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bünyesinde yirmi adet hizmet birimi kurulmuştur. Bu hizmet birimlerinden bir tanesi olan Haberleşme Genel Müdürlüğü'nü düzenleyen 13. Madde incelendiğinde, adı geçen müdürlüğün görevlerinden birinin, 1-ç bendinde verilmiş olan, "... e-Devlet hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar ile bu hizmetlere ilişkin eylem planlarını hazırlamak, koordinasyon ve izleme faaliyetleri-

⁵⁴ Resmî Gazete, 1 Kasım 2011, S. 28102 (Mükerrer), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111101M1-1.htm>, (04.02.2021).

⁵⁵ "ğ) Kurumlardan alınacak bilgiler doğrultusunda hangi hizmetlerin elektronik ortamda e-Devlet Kapısı üzerinden sunulması gerektiği ve bunun için hangi faaliyetlerin yürütüleceği hususunda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar.

h) Kamu kurum ve kuruluşlarının internet siteleri üzerinden sunduğu ve sunacağı uygulamaların e-Devlet Kapısına entegrasyonu için işbirliği yapar.", Resmî Gazete, 03.09.2016, S. 29820.

ni yürütmek, gerekli düzenlemeleri hazırlamak ve bu kapsamda ilgili faaliyetleri koordine etmek.” olduğu görülmektedir. Dolayısıyla 2011 yılı itibarıyla e-Devlet Kapısına ilişkin yönetim faaliyetinin Bakanlık teşkilat yapısı içinde *Haberleşme Genel Müdürlüğü* tarafından yürütüldüğü tespit edilmektedir.

Haberleşme Genel Müdürlüğü içerisinde e-Devlet kapısı ile ilgili faaliyetleri yürüten alt hiyerarşideki birimin ise *e-Devlet Hizmetleri Dairesi* olduğu anlaşılmaktadır⁵⁶. Nitekim 2016 yılında yürürlüğe giren E-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in e-Devlet Hizmetleri Dairesi tarafından hazırlandığı belirtilmektedir⁵⁷.

B. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Dönemi E-Devlet Kapısı İdari Teşkilatı

9 Temmuz 2018 tarihinde tüm hükümleri ile yürürlüğe giren 21.01.2017 tarihli ve 6771 sayılı Anayasa değişikliği kanunu ile Bakanlar Kurulu ve Başkanlık kaldırılarak yürütme organında tek başlı bir yapıya geçilmiştir. Anayasanın 8. Maddesi hükmünce yürütme yetkisi ve görevi Cumhurbaşkanı tarafından yerine getirilmektedir⁵⁸. Anayasanın 106. Maddesinin son fıkrası hükmünce bakanlıkların kurulmaları, örgütlenmeleri ve görevleri artık Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenebilecektir. Anayasanın 104. Maddesi hükmünce Cumhurbaşkanı, yardımcılarını ve bakanları atama ve görevden alma yetkisine sahiptir.

Cumhurbaşkanının sahip olduğu kapsamlı görev ve yetkileri yerine getirebilmesi için gerekli olan idari teşkilatta önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu görevi daha önce yürütmekte olan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği yerine İdari İşler Başkanlığı kurulmuştur⁵⁹. İdari İşler Başkanlığı'nın ise Cumhurbaşkanlığının “temel hizmet birimleri” olarak kabul edilen dört alt birimi kurulmuştur⁶⁰. Bu alt birimler Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, Personel ve Prensipier Genel

⁵⁶ Türksel Kaya Benschir, “Açık Devlet Verisi: Türkiye’de Bakanlıkların ve Bazı Kurumların Hazır Olma Durumları Üzerine Bir İnceleme”, Fahrettin Özdemirci - Zeynep Akdoğan (Edr.), *Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar*, Ankara Üniversitesi Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme Merkezi, Ankara, 2017, s. 93; İsmail Tekbaş, *Muhasebenin Dijital Dönüşümü ve Mali Mühendislik*, Ceres Yayınları, İstanbul, 2019, s. 193.

⁵⁷ Mehmet Fırat Önal, “e-Devlet Yönetmeliği”, egovturkey.com/e-devlet-yonetmeliği-11092018, (20.04.2020).

⁵⁸ Yusuf Tekin - M. Çağatay Okutan, *Türk Siyasal Hayatı*, Orion Kitabevi, Ankara, 2019, s. 266.

⁵⁹ Kemal Gözler - Gürsel Kaplan, *İdare Hukukuna Giriş*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2020, s. 65.

⁶⁰ Gözler - Kaplan, 2020, s. 66.

Müdürlüğü, Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü ve Destek ve Mali Hizmetler Genel Müdürlüğü'dür.

Cumhurbaşkanlığı teşkilatındaki bir diğer yenilik ise oluşturulan Politika Kurullarıdır. Sayıları dokuz olan bu kurulların kendi alanlarındaki geliştirilecek politikalara ve stratejilere ilişkin istişare ve öneri işlevini görecekleri ve Cumhurbaşkanı tarafından uygun görülen politikalar hakkında çalışmalar yapacakları belirtilmektedir⁶¹.

Anayasa değişikliği sonrasında Türk kamu yönetiminde ilk olma niteliği taşıyan bir diğer birim ise Cumhurbaşkanlığı Ofisleri olmuştur⁶². Cumhurbaşkanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli bu ofisler Dijital Dönüşüm Ofisi, Finans Ofisi, İnsan Kaynakları Ofisi ve Yatırım Ofisi'dir⁶³.

6771 sayılı Anayasa değişikliği kanunu tüm hükümleri ile yürürlüğe girmen önce, anayasa değişikliğiyle uyum sağlanması amacıyla 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname⁶⁴ çıkarılmıştır. Bu KHK ile Türk idari teşkilatına ilişkin çok sayıda kanun ve KHK kaldırılmış veya önemli değişikliklere uğratılmıştır. Çalışmaya konu bu düzenlemelerden birisi de 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'dir. 703 sayılı KHK, 655 sayılı KHK'nin öncelikle ismini değiştirerek, KHK'nin temel amacını da değiştirmiştir. 703 sayılı KHK'nin 31. Maddesi ile 655 sayılı KHK'nin yeni ismi, "Ulaştırma ve Altyapı Alanına İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" olmuştur. Dolayısıyla 703 sayılı KHK sonrasında 655 sayılı KHK'nin artık Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın teşkilat ve görevlerini düzenlemediği görülmektedir. İsim değişikliği dışında, yapılan düzenleme ile 655 sayılı KHK'nin çok sayıda maddesi de ilga edilmiştir.

703 sayılı KHK'nin 655 sayılı KHK'nin 28. Maddesinde yaptığı değişiklik ile bakanlığın ismini de değiştirdiği görülmektedir. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın yeni ismi "*Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı*" olmuştur.

⁶¹ Ahmet Hamdi Aydın, *Türk Kamu Yönetimi: Sistem - Niteliği - Örgütü - İşleyişi - Sorunları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 109.

⁶² 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Resmi Gazete, 10 Temmuz 2018, S. 30474, md.525.

⁶³ Aydın, 2018, s. 120.

⁶⁴ Resmi Gazete, 9 Temmuz 2018, S. 30473 (3. Mükerrer).

Anayasa değişikliğinin tüm hükümleriyle yürürlüğe girmesinin ardından ise 10.07.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayımlanmıştır⁶⁵. Bu kararnamede diğer bakanlıkların yanında Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın teşkilat ve görev yapısı da düzenlenmiştir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın görevlerini 474. Maddesinde düzenlemiştir. Adı geçen 474. Madde 1-f bendinde *"... e-Devlet hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu hizmetlere ilişkin eylem planları yapmak, koordinasyon ve izleme faaliyetlerini yürütmek, gerekli düzenlemeleri yapmak ve bu kapsamda ilgili faaliyetleri koordine etmek"* görevi Bakanlığa verilmiştir. Dolayısıyla cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişin ardından e-Devlet Kapısı yönetimi yetkilendirmesinde değişiklik olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın 2018 yılı faaliyet raporu da, Bakanlıkça e-Devlet Kapısının yönetimine ilişkin gerçekleştirilmiş çok sayıda faaliyeti içermektedir⁶⁶.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 483. maddesinde Bakanlık teşkilatında bulunan Haberleşme Genel Müdürlüğü'nün düzenlendiği görülmektedir. 483. maddenin 1-ç bendindeki düzenleme incelendiğinde, Müdürlüğün e-Devlet Kapısı yönetimine ilişkin yetki ve görevinin aynen devam ettirildiği anlaşılmaktadır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın, e-Devlet Kapısının faaliyete geçtiği tarihten beri sahip olduğu yönetim görevi, 2019 yılının sonuna kadar sürmemiştir. 2019 yılında e-Devlet Kapısı yönetimi ile yetkili idari birimlerde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişikliğin kaynağı ve sebebi ise 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde yapılan değişikliklerdir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ndeki bahse konu değişiklik, 24.10.2019 tarihli ve 48 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi⁶⁷ ile yapılmıştır. Kararnamenin 5. Maddesi ile öncelikle Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın ve bünyesindeki Haberleşme Genel Müdürlüğü'nün e-Devlet Kapısı yönetim yetki ve görevlerine ilişkin, yukarıda bahsi geçen 474/1-f ve 484/1-ç bentleri yürür-

⁶⁵ Resmi Gazete, 10 Temmuz 2018, S. 30474.

⁶⁶ Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, "2018 Yılı Faaliyet Raporu", 2019, s. 26, 101, 136, 162, <https://www.uab.gov.tr/uploads/pages/butce-raporlari/faaliyet-raporu-2018.pdf>, (26.04.2020).

⁶⁷ Resmi Gazete, 24 Ekim 2019, S. 30928.

lükten kaldırılmış; e-Devlet Kapısının yönetimi yetkisi Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'ndan alınmıştır.

48 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 9. Maddesi ile değişen 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 527. Maddesi 1-a bendinde *“Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak kamunun dijital dönüşümüne öncülük etmek, Dijital Türkiye (e-devlet) hizmetlerinin sunumuna aracılık etmek, kurumlar arası iş birliğini artırmak ve bu alanlarda koordinasyonu sağlamak”* Dijital Dönüşüm Ofisi'nin görevleri arasında sayılmıştır. Bu şekilde e-Devlet Kapısı yönetimine ilişkin yetki Dijital Dönüşüm Ofisi'ne geçmiştir. Yani 48 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, e-Devlet Kapısı yönetimi görevini Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'ndan alarak Dijital Dönüşüm Ofisi'ne vermiştir.

Bu düzenlemeye karşın Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Haberleşme Genel Müdürlüğü teşkilatı içinde halen *“E-Devlet Hizmetleri Dairesi Başkanlığı”* isimli birimin olduğu görülmektedir⁶⁸. Bu durumun aydınlığa kavuşturulması adına, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne 07.11.2020 tarihinde yapılan 2004924667 no.lu bilgi edinme başvurusu ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'ndan bilgi talep edilmiştir. Bakanlıktan gelen 08.12.2020 tarihli yanıtta *“Mevzuatta yapılan bu düzenlemeler sonucunda Bakanlığımız hem e-Devlet koordinasyonu hem de e-Devlet Kapısı ile ilgili tüm görev, yetki ve sorumluluklarını Dijital Dönüşüm Ofisi'ne devretmiştir. Haberleşme Genel Müdürlüğü içerisinde e-Devlet Hizmetleri Daire Başkanlığı halen bulunmakla birlikte, Başkanlığın daha önce ulusal çapta yürüttüğü e-Devlet hizmetleri koordinasyon görevi Bakanlık kapsamına indirgenmiştir. Bu doğrultuda e-Devlet Hizmetleri Dairesi Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın kendi e-Devlet hizmetleri çerçevesinde çalışmalarını gerçekleştirmektedir.”* ifadeleri ile durum açıklanmıştır. Böylece Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın e-Devlet kapısı ile yönetsel bir ilişkisinin kalmadığı kesinleşmiştir.

Açıklanan düzenleme ile getirilmiş bir diğer dikkat çekici yenilik ise, e-Devlet Kapısı'nın isim değişikliğidir. Ortak portalın yeni adının *“Dijital Türkiye”* olduğu görülmektedir. Nitekim Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Dr. Ali Taha Koç'un, 2019 yılı Haziran ayında e-Devlet kapısının adının değiştirileceğini açık-

⁶⁸ Haberleşme Genel Müdürlüğü, *“Organizasyon Şeması”*, <https://hgm.uab.gov.tr/organizasyon-semasi>, (22.04.2020).

ladığı tespit edilmektedir⁶⁹. Ek olarak Dijital Dönüşüm Ofisi resmi web sitesindeki Dijital Türkiye bilgi sayfası incelendiğinde de, e-Devlet Kapısı olarak adlandırılan www.turkiye.gov.tr adresi için artık “*Dijital Türkiye Portalı*” isminin kullanıldığı açık şekilde görülmektedir⁷⁰.

Yapılan değişiklik neticesinde Dijital Dönüşüm Ofisi'nin hiyerarşik yapısındaki alt idari birimlerin görevlerinde de değişiklikler meydana gelmiştir. Bu hizmet birimlerinden *Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı*'nın görevlerini düzenleyen 527/B maddesi 1-a bendi bütüncül şekilde incelendiğinde, Dijital Türkiye Portalı'nın idaresinden sorumlu esas alt birimin Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı olduğu sonucuna varılmaktadır. Dijital Dönüşüm Ofisi'nin Dijital Türkiye hizmetlerine ilişkin yeni görev tanımını anlatan düzenlemede “*kamunun dijital dönüşümüne öncülük ederek Dijital Türkiye hizmetlerinin sunumuna aracılık edileceği*” vurgusu bulunmaktadır. “*Kamunun dijital dönüşümü*” vurgusunun, Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'nın görevlerinin birçoğunda da bulunduğu tespit edilmektedir. Dairenin görevlerinde geçen, kamunun dijital dönüşümüne yönelik strateji geliştirmek ve koordinasyonu sağlamak, kamuda dijital dönüşüm yol haritasını hazırlamak, dijital dönüşüm alanında kamuda teknik ve idari kapasiteyi geliştirmek, kamuda dijital dönüşüm alanındaki kurumsal mimari çalışmalarını koordine etmek, kamu kurumlarının dijital ortamda sundukları hizmetlere yönelik envanterleri oluşturmak şeklindeki görevler, yukarıda belirtilen sonuca götürmektedir.

Elektronik Kamu Bilgi Yönetim Sistemi (KAYSİS) verileri de bu tespiti doğrulamaktadır. KAYSİS kayıtlarında Dijital Dönüşüm Ofisi teşkilatı incelendiğinde, alt birimlerinden Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'nın “e-Devlet Kapısının Kurulması ve İşletilmesi”⁷¹ ile “e-Devlet Hizmetlerine İlişkin Usul ve Esasların Belirlenmesi, Koordinasyon ve İzleme Faaliyetlerinin Yürütülmesi” hizmetlerini yerine getirdiği çok açık şekilde belirtilmektedir⁷². Belirtilen bu

⁶⁹ Merve Özlem Çakır, “Dijital Dönüşüm Ofisinden ‘Dijital Türkiye’ seferberliği”, <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/dijital-donusum-ofisinden-dijital-turkiye-seferberligi/1505486>, (01.06.2020).

⁷⁰ Dijital Dönüşüm Ofisi, “Dijital Türkiye Projesi”, <https://cbddo.gov.tr/projeler/dijital-turkiye-v1.0>, (01.12.2020).

⁷¹ KAYSİS, Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, <https://envanter.kaysis.gov.tr/HizmetDetay.aspx?ID=40259>, 14.03.2020.

⁷² KAYSİS, Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, <https://envanter.kaysis.gov.tr/HizmetDetay.aspx?ID=83765>, (14.03.2020).

hizmetler Dijital Dönüşüm Ofisi'nin sahip olduğu yetkinin konusunu da ortaya koymaktadır.

Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi'nin içinde daha alt düzeyde bir e-Devlet Kapısı teşkilatlanmasının olup olmadığı hususu ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi aracılığı ile 08.11.2020 tarihinde 2004936174 no.lu bilgi edinme başvurusu ile Dijital Dönüşüm Ofisi'ne sorulmuştur. Ofisten gelen 03.12.2020 tarihli cevapta Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi'nin kendi içinde bir alt idari biriminin olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle e-Devlet Portalı yönetiminde, idari teşkilat içindeki en alt kademe yetkili biriminin Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı olduğu sonucuna varılmıştır.

Belirtildiği üzere Cumhurbaşkanlığı Ofisleri ve çalışma özelinde Dijital Dönüşüm Ofisi, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli kurumlardır. Bu nedenle de "Ofisler" doktrinde hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu (kamu kurumu) olarak kabul edilmektedirler⁷³. Bir yandan ise Ofislerin "kendilerine verilen görevleri yerine getirmek üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulmuş oldukları"⁷⁴; "Ofiste görev yapan her kademedeki yöneticilerin yapmakla yükümlü buldukları hizmet veya görevleri, Cumhurbaşkanı tarafından verilecek emir ve direktifler yönünde yapacakları"⁷⁵, yönünde düzenlemeler vardır. Nitekim 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 527/1 hükmü de Dijital Dönüşüm Ofisi'nin Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak faaliyet göstereceğini ve Cumhurbaşkanı tarafından verilen görevleri yerine getireceğini belirtmektedir.

Bu düzenlemeler Cumhurbaşkanlığı Ofislerinin hukuki niteliği bakımından eleştirilmektedir⁷⁶. Ofisler kamu tüzel kişiliğine sahip kamu kurumları olmaları nedeniyle üzerlerinde ancak idari vesayet denetimi kurulabilmesi gerekir. Ancak mevzuatın Cumhurbaşkanıya doğrudan ofislere emir ve direktif verme yetkisini verdiği görülmektedir. Emir ve direktif verme ise hiyerarşi yetkisinin bir parçasıdır ve Ofislerin kamu tüzel kişiliği ile bağdaşmamaktadır.

⁷³ Kemal Gözler, İdare Hukuku Cilt I, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, s. 368; Halil Kalabalık, *İdare Hukuku Dersleri Cilt-I*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 405; Ramazan Çağlayan, *İdare Hukuku Dersleri*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 235.

⁷⁴ 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Resmi Gazete, 10 Temmuz 2018, S. 30474, md.525.

⁷⁵ 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Resmi Gazete, 10 Temmuz 2018, S. 30474, md.533.

⁷⁶ Gözler, 2019, s. 368; Kalabalık, 2019, s. 405; Çağlayan, 2019, s. 235-236.

Konu e-Devlet Kapısı bakımından değerlendirildiğinde de aynı doğrultuda bir sonuca ulaşılmaktadır. Mevzuat gereği e-Devlet Kapısının yönetiminde yetkili birim Dijital Dönüşüm Ofisi'dir. Ancak Dijital Dönüşüm Ofisi, haiz olduğu kamu tüzel kişiliği ve idari özerklik gereği e-Devlet Kapısının yönetiminde karar özerkliğine sahip olmasına karşın, bir yandan da Cumhurbaşkanının e-Devlet Kapısına ilişkin vereceği her emri yerine getirmekle yükümlü olacaktır. Dijital Dönüşüm Ofisi'nin belli bir teknik alanda uzmanlaşmış kamu kurumu olarak kurulduğu göz önüne alınırsa, bahse konu durumun e-Devlet Kapısı yönetiminde etkinliği azaltılabileceği ve karar alımında iki başlılığa yol açılabileceği düşünülebilir. e-Devlet Kapısı yönetiminin belli bir uzmanlık bilgisi gerektirmesi nedeniyle, yönetiminde Dijital Dönüşüm Ofisinin özerkliğinin güçlendirilmesi isabetli olacaktır.

SONUÇ

Türkiye'nin elektronik devlet çalışmalarında ve dönüşümünde, 2003 yılında daha somut adımlar atmaya başladığı görülmektedir. 58. Hükümet Acil Eylem Planı'nda yer verilen E-Dönüşüm Türkiye Projesi ve bu projeyi yürütmesi için DPT bünyesinde kurulan Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı öncül somut adımlardır.

2003 senesinde çıkarılan Başbakanlık Genelgesi ile e-Devlet Kapısı'na ilişkin ilk hedefler ortaya konulmuştur. E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu'nun kurulması ve 2003-2004 Kısa Dönem Eylem Planı ile e-Devlet Kapısı hazırlık çalışmaları için bir takvim hazırlanmıştır. E-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin hayata geçirilmesi için kurulan E-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu, yaptığı toplantılar ve aldığı kararlar ile e-Devlet kapısının kurulması sürecini yönetmiş ve olgunlaştırmıştır.

Yapılan çalışmalar neticesinde 2008 yılında e-Devlet Kapısı faaliyete geçmiştir. Kapının yönetilmesi Ulaştırma Bakanlığı sorumluluğunda başlamıştır. 2008-2019 arasındaki dönemde Ulaştırma Bakanlığı'nın ismi öncelikle Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, sonra da Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na dönüşmüştür. Ancak Bakanlığın e-Devlet Kapısı'na ilişkin görevlerinde bir değişiklik olmamıştır. Bakanlık bünyesinde e-Devlet Kapısının yönetimine ilişkin alt hiyerarşideki birimlerin, Haberleşme Genel Müdürlüğü ve bu müdürlük bünyesindeki E-Devlet Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olduğu anlaşılmıştır.

2018 yılı Temmuz ayında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesi ile birlikte idari teşkilatta önemli değişiklikler olmuş ve yetkili bakanlığın ismi Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na dönüşmüştür. Ancak görev tanımında bir değişiklik olmadığı gibi e-Devlet Kapısı'na ilişkin alt hiyerarşik yönetim örgüt-

lenmesinde de bir değişiklik olmamıştır. Ancak 48 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile e-Devlet Kapısı'nın yönetim görevi Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığ'ından alınarak, Dijital Dönüşüm Ofisi'ne verilmiştir. Dijital Dönüşüm Ofisi'nin hizmet birimlerinden Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'nın ise e-Devlet kapısı yönetimi ile yetkili alt düzey idari birim olduğu anlaşılmaktadır.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin yayımlandığı ilk halinde Dijital Dönüşüm Ofisi'nin 527/1 hükmünde sayılan görevleri arasında "Kamunun dijital dönüşümünü (e-devlet dönüşümü) koordine etmek" de vardı. Dolayısıyla Dijital Dönüşüm Ofisi'nin kuruluş temelinde bile e-Devlet faaliyetleri olduğu söylenebilir. Daha sonra 48 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Ofisin e-Devlet faaliyetlerine ilişkin görev tanımı genişletilmiştir.

Ancak bir yandan da Dijital Dönüşüm Ofisi'nin görevlerini Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen amaç, politika ve stratejilere uygun olarak ve Cumhurbaşkanının emir ve direktiflerine göre yapması zorunluluğu bulunmaktadır. Hiyerarşi denetimine yaklaşan bu durum Dijital Dönüşüm Ofisi'nin haiz olduğu kamu tüzel kişiliğine ve idari özerkliğe uymamaktadır. Dijital Dönüşüm Ofisi'ne verilmiş olan kamu tüzel kişiliği ve idari özerkliğin e-Devlet Kapısı yönetiminde etkin bir şekilde kullanılabilmesi için, Cumhurbaşkanı ile Ofis'in ilişkisinin idari vesayete yaklaştırılmasında fayda görülmektedir.

Bir diğer önemli değişiklik ile de e-Devlet Kapısı'nın ismi Dijital Türkiye Portalı olarak değiştirilmiştir. Bu nedenle akademik literatürde de artık kavram olarak e-Devlet Kapısı yerine Dijital Türkiye Portalı ifadesinin kullanılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Tüm bu açıklamalar ışığında, e-Devlet Kapısı'nın yeni isminin Dijital Türkiye Portalı olduğu ve Portalın yönetim ve koordinasyon yetkisinin Cumhurbaşkanlığı bağlı kuruluşu olan, kamu tüzel kişiliğini haiz Dijital Dönüşüm Ofisi'ne ait olduğu tespit edilmektedir. Dijital Dönüşüm Ofisi içinde Portalın yönetimi ile görevli alt birim ise Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'dır. Bu daire başkanlığının içinde ise daha alt düzeyde bir idari birim bulunmamaktadır.

Dijital Dönüşüm Ofisi'nin kuruluş amaçları arasında gerek kamuda gerek özel sektörde teknolojik dönüşümün sağlanması olduğu da göz önüne alınırsa, bilişim teknolojilerinin ofisin temel çalışma alanı olması bakımından, e-Devlet Kapısı yönetimi için de yetkilendirilmesinin isabetli bir karar olduğu değerlendirilmektedir. Böylece bu durumun, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın da geleneksel görev tanımına dönmesini sağlayarak, kamu hizmeti performansına olumlu etki yapacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ABBOTT, Ryan, "A Study of the Growth and Evolution of Personal Computer Devices Throughout the Pc Age", *Cardiff Metropolitan University, Cardiff School of Management, Department of Computing & Information Systems*, (Yayımlanmamış Lisans Mezuniyet Tezi), Cardiff, 2017.
- ARİFOĞLU, Ali, KÖRNES, Abdullah, YAZICI, Ali, AKGÜL, Kemal, AYVALI, Ahmet, *E-Devlet Yolunda Türkiye*, Türkiye Bilişim Derneği, İstanbul, 2002.
- AYDIN, Ahmet Hamdi, *Türk Kamu Yönetimi: Sistem - Niteliği - Örgütü - İşleyişi - Sorunları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.
- BACKUS, Michiel, *E-Governance and Developing Countries*, International Institute for Communication and Development, The Hague, 2001.
- BAŞBAKANLIK, *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*, Ankara, 2006.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan, *İdare Hukuku Dersleri*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- DEMİREL, Demokaan, "E-devlet ve Dünya Örnekleri", *Sayıştay Dergisi*, S. 61, ss. 83-118.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI, *Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)*, Ankara, 2006.
- ERYILMAZ, Bilal, *Kamu Yönetimi, Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar*, 11. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli, 2018.
- GÖZLER, Kemal, *İdare Hukuku Cilt I*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2019.
- GÖZLER, Kemal - KAPLAN, Gürsel, *İdare Hukukuna Giriş*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2020.
- HILLER, Janine S. - BÉLANGER, France, *Privacy Strategies for Electronic Government*, The Pricewaterhouse Coopers Endowment for the Business of Government, Arlington, 2001.
- HOWARD, Mark, "e-Government Across the Globe: How Will "e" Change Government?", *Government Finance Review*, Ağustos 2001, ss. 6-9.
- KALABALIK, Halil, *İdare Hukuku Dersleri Cilt-I*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- KAYA BENSĞHIR, Türksel, "Açık Devlet Verisi: Türkiye'de Bakanlıkların ve Bazı Kurumların Hazır Olma Durumları Üzerine Bir İnceleme", Fahrettin Özdemirci - Zeynep Akdoğan (Edr.), *Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar*, Ankara Üniversitesi Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme Merkezi, Ankara, 2017.
- LAYNE, Karen - LEE, Jungwoo, "Developing Fully Functional E-Government: A Four Stage Model", *Government Information Quarterly*, 2001, C. 18, S. 2, ss. 122-136.
- NATIONAL RESEARCH COUNCIL, *Funding a Revolution: Government Support for Computing Research*, The National Academies Press, Washington, DC, 1999.

- NAUGHTON, John, "The Evolution of the Internet: From Military Experiment to General Purpose Technology", *Journal of Cyber Policy*, 2016, C. 1, S. 1, ss. 5-28.
- NETCHAEVA, Irina, "E-Government and E-Democracy: A Comparison of Opportunities in the North and South", *Gazette: The International Journal for Communication Studies*, 2001, C. 64, S. 5, ss. 467-477.
- OĞURLU, Yücel, *İdare Hukukunda "E-Devlet" Dönüşümü ve Dijitalleşen Kamu Yönetimi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- RAINIE, Lee, *Internet, Broadband, And Cell Phone Statistics*, Pew Internet & American Life Project, Washington, DC, 2010.
- SARI, Ömür Kadri, *İdare Hukuku Bağlamında E-Devlet Dönüşümü ve UYAP*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- SİAU, Keng - LONG, Yuan, "Synthesizing E-Government Stage Models - A Meta Synthesis Based on Meta-Ethnography Approach", *Industrial Management & Data System*, 2005, C. 105, S. 4, ss. 443-458.
- SÖYLEMEZ, Adnan, "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Uygulanan Önemli E-Devlet Projeleri", Ali Şahin - Ersan Örselli (Edr.), *Teoriden Uygulamaya E-Devlet*, Atlas Akademi, Konya, 2020.
- ŞAHİN, Ali, *Türk Kamu Yönetiminde Yapısal Dönüşüm ve E-Devlet*, Atlas Akademi, Konya, 2019.
- TEKBAŞ, İsmail, *Muhasebenin Dijital Dönüşümü ve Mali Mühendislik*, Ceres Yayınları, İstanbul, 2019.
- TEKİN, Yusuf - OKUTAN, M. Çağatay, *Türk Siyasal Hayatı*, Orion Kitabevi, Ankara, 2019.
- TURHAN, Gökhan - OKCU Murat, *Siyasette Dijital Yerliler ve Göçmenler*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2018.
- TÜRKİYE BİLİŞİM ŞURASI, *Sonuç Raporu*, Başbakanlık, Ankara, 2002.
- ULAŞTIRMA BAKANLIĞI, *2009 Yılı Faaliyet Raporu*, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara, 2010.
- WEST, Darrell M., "E-Government and the Transformation of Service Delivery and Citizen Attitudes", *Public Administration Review*, 2004, C. 64, S. 1, ss. 15-27.
- YILDIRIM, Murat, *e-Devlet ve Yurttaş Odaklı Kamu Yönetimi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2015.

Elektronik Kaynaklar

- BAKANLAR KURULU, "2005/8409 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı", Resmi Gazete, 29 Ocak 2005, S. 25711, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/01/20050129-1.htm>, (22.04.2020).
- BAKANLAR KURULU, "2006/10316 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı", Resmi Gazete, 20 Nisan 2006, S. 26145, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060420-3.htm>, (27.04.2020).
- BAŞBAKANLIK, "2003/12 Sayılı Başbakanlık Genelgesi", 27 Şubat 2003, S.B.02.0.PPG.0.12-320-3416, http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Mevzuatlar/BasbakanlikGenelge_2003-12.pdf, (15.04.2020).
- BAŞBAKANLIK, "2003/48 Sayılı Başbakanlık Genelgesi", Resmi Gazete, 4 Aralık 2003, S. 25306, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031204.htm>, (18.04.2020).
- BAŞBAKANLIK, "2006/22 Sayılı Başbakanlık Genelgesi", Resmi Gazete, 10 Ağustos 2006, S. 26255, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/08/20060810-6.htm>, (21.04.2020).
- BAŞBAKANLIK, "E-Devlet ve Bilgi Toplumu Kanun Tasarısı", http://www.egovturkey.com/wp-content/uploads/2018/10/e-Devlet-ve-Bilgi-Toplumu-Kanun-Tasar%C4%B1s%C4%B1Tasla%C4%9F%C4%B1www.egovturkey.com_.pdf, (17.08.2021).
- BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ DAİRESİ, "İcra Kurulu", <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/bilgi-toplumu/kurumsal-yapilar/icra-kurulu>, (04.04.2020).
- BİLİŞİM AĞLARI DAİRESİ BAŞKANLIĞI, "e-Devlet Kapısı Projesi", http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/050915_IK14.ToplantisiE-DevleKapisiGelismeler.pdf, (15.04.2020).
- ÇAKIR, Merve Özlem, "Dijital Dönüşüm Ofisinden 'Dijital Türkiye' seferberliği" <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/dijital-donusum-ofisinden-dijital-turkiye-seferberligi/1505486>, (01.06.2020).
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI, "e-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Eylem Planı", s. 8, http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wpcontent/uploads/2014/04/Eylem_Plani_2005.pdf, (18.08.2021).
- DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ, "Dijital Türkiye Projesi", <https://cbddo.gov.tr/projeler/dijital-turkiye-v1.0>, (01.12.2020).
- E-DEVLET KAPISI, "Sıkça Sorulan Sorular", <https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar>, (22.08.2021).

- E-DÖNÜŞÜM TÜRKİYE İCRA KURULU, “8 no.lu Karar”, http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/040909_IcraKuruluKararNo08.pdf, (12.05.2020).
- E-DÖNÜŞÜM TÜRKİYE İCRA KURULU, “11 no.lu Karar”, 2006, http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/060126_IK16.ToplantisiE-DevletGorevlendirme.pdf, (15.05.2020).
- HABERLEŞME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, “Organizasyon Şeması”, <https://hgm.uab.gov.tr/organizasyon-semasi>, (22.04.2020).
- İHA, “E-Devlet kapısı açıldı”, <https://www.ih.com.tr/haber-e-devlet-kapisi-acildi-47221/>, (20.04.2020).
- KAYSİS, Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, <https://envanter.kaysis.gov.tr/HizmetDetay.aspx?ID=40259>, (12.03.2020).
- KAYSİS, Dijital Dönüşüm Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, <https://envanter.kaysis.gov.tr/HizmetDetay.aspx?ID=83765>, (14.03.2020).
- ÖNAL, Mehmet Fırat, “e-Devlet Yönetmeliği”, egovturkey.com/e-devlet-yonetmeli-11092018, (20.04.2020).
- ÖZCİVELEK, Rukiye, “Dünya’da ve Türkiye’de Elektronik Devlet Tartışmaları: Kavram Üzerine Bir Sorgulama”, <https://pdfslide.net/documents/duenyada-ve-tuerkiyede-e-devlet.html>, (20.08.2021).
- THE WORLD BANK, “Individuals using the Internet (% of population)”, <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS>, (02.10.2021).
- TÜRKSAT A.Ş., “e-Devlet Kapısı Projesi”, http://bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Icra_Kurulu/080304_IK23.ToplantisiE-DevletKapisiProjesi.pdf, (17.04.2020).
- ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI, “2018 Yılı Faaliyet Raporu”, 2019, <https://www.uab.gov.tr/uploads/pages/butce-raporlari/faaliyet-raporu-2018.pdf>, (26.04.2020).
- ÜNAL, Arife Yıldız, “e-Devlet 10. Yılında Yeni Arayüzüyle Hizmet Vermeye Başladı”, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/e-devlet-10-yilinda-yeni-arayuzuyle-hizmet-vermeye-basladi/1008189>, (16.04.2020).
- WEST, Darrell M., “State and Federal E-Government in the United States, 2001”, <http://www.insidepolitics.org/egovt01us.PDF>, (08.09.2021).